

Çocuk hak ve özgürlüklerinden ne kadar haberdarız, neyi ne kadar biliyoruz... İyi eğitim almış, aydın olduğuna düşünenlerimiz bile çocuklarına baskıcı, sınırlayıcı davranabiliyor. Doğuştan bilinecek bir farkındalık değil bu, okuyarak, kafa yorarak, gözlemleyerek edinilebilecek bir yaşam felsefesine mesnetleniyor.

Çocuklara fiske dahi vurmuyoruz, ama başkalarının kötü davrandığına, hatta kötüden beter dayağa, şiddete maruz bıraktığına neredeyse her gün tanık oluyoruz ya da haberini alıyoruz. Çocuklarımız

televizyonda bile görüverseler bu sahneleri, kabusu kendileri yaşamışçasına etkileniyor, gizli travmalar yükleniyorlar. Aslında çocuk, başına gelmeyeince şiddeti tanımlayamaz, neyin şiddet olduğunu şıp diye bilemez. Aman başlarına gelmesin elbette. Ancak, okuyarak farkında olmaları, şiddeti “gördüklerinde”

tanıyabilmeleri önemli. Neyin şiddet olduğunu, hak ve özgürlüklerinin sınırlarını bilmeliler.

Çocuk, yaşamında olağanlaştırılmış şiddet varsa, onu normal sanıyor. Çocuk, yaşamında sıfır şiddet varsa, bütün çocuklar öyle yaşıyor sanıyor. Birincisi, ülkecek yok etmemiz gereken bir illet. İkincisi, çocuklarımızı pembe düşler diyarında izole etmek tehlikesi içeriyor ki, onları olası sözsüz şiddete karşı da savunmasız bırakmaya neden olabiliyor.

Bu zorlu meseleyi çocukları korkutmadan ama farkındalık oluşturacak dozda

Çocuk “kötü”yü kitaplarda görüp zihnine savunma kodları yazar!

paylaşmamız gerek. Çünkü fiziksel şiddete değil ama manevi şiddete uğramayan çocuk az. Örneğin, anne baba ayrılığının çokça yaşandığı günümüzde, çocukları üzerinden birbirini hırpalamak isteyip, amaçlamadan da olsa çocuklarını perişan edenlerimiz var! Sarılacağımız mucize, kitaplar elbette. Ancak, sadece *Oliver Twist* ya da *Pollyanna* okuyalım demiyorum. Ya da çocuk, hele yeniyetmeliğe ulaşsın, bu konuları en iyi işleyen ilköğretim romanlarını veririz eline demek, hızla akan zamanı gözardı etmek olur. Yan karakterlerle konuya dolaylı dikkat çekerek, ince ince süzülmiş anlatımıyla özenli pek çok kitap yazıldı artık. Rehberimiz onlar olabilir.

Çocuk kitapları alanında, İtalyanlar'ın konuya özellikle eğildiğini söyleyebiliriz. Ünlü yazar Angela Nanetti'nin *Düşler Sirkisi* (çev. Nilüfer U. Dalay, Güneşçi Kitaplığı), Silvia Roncaglia'nın *İyi Uykular Dedektifi* (res. Marianna Fulvi, çev. Demet Elkâtip, GK) ve Chiara Lossani'nin *Ailede Grev Varı* (çev. D. Elkâtip, GK) doğrudan şiddeti anlatmadan, çocukların maruz kalabildiği zorluklara değinen nitelikli eserlerden. Çocuklarla olumsuz konuşabilme fırsatı veren kitaplar arasında, Necati Tosuner'in *Dur Bakalım Petek* (GK), Füsün Çetinel'in *Ayasofya Konuştu* (res. Sadi Güran, GK) ve Müge İplikçi'nin *Kömür Karası Çocuk* (res. Huban Korman, GK) adlı romanları da sayılmalı.

Ergenler içinse seçenek çok. Burada, farklı pencereler sunan 4 tanesini anmakla yetinelim: Sherman Alexie'den *Duruma Göre Bazen Kızılderiliyim* (çev. Bengü Ayfer, Editura Yay.), Michael Ende'den *Momo* (çev. Leman Çalışkan, Kabalca Yay.), Aslı Der'den *Darmadağın* (GK) ve John Boyne'den *Çizgili Pijamalı Çocuk* (çev. Tayfun ve Tülin Törüner, TUDEM Yay.).

İstanbul'da binlerce çocukla söyleşen Fransız yazar Brigitte Labbé'nin ünlü “Çıtır Çıtır Felsefe” dizisinde bu konuya ustaca değinen ayrıntılar var. Dilimize 30. kitabını kazandırmaya hazırlandığımız bu sevilen dizinin *Şiddet ve Şiddetsizlik* adlı kitabı da, *Ahlaki Olan ve Olmayan* da çocuklarla birlikte okunmaya, üzerinde düşünmeye uygun. İkinci kitapta şöyle deniyor: “*Bebek, ahlaki küçük bir varlık olarak doğmaz. Öncelikle, ona vicdanını oluşturmakta yardım edecek yaptığı her şeyi birine yaptığını gösterecek yetişkinlerin içinde büyümeye ihtiyacı vardır. Böylece, bir gün o da şöyle düşünebilir: Aynı şeyi bana yapsalar hiç hoşuma gitmezdi, öyleyse ben de yapmayacağım.*” Ne güzel ifade edilmiş. Çocukları haklarının, özgürlüklerinin farkında olan, başkalarına kötü davranmayan bireyler olarak yetiştirmek, günümüzde daha da, daha da yaşamsal değerinde.

Çocuklara “kötü”yü bir biçimde anlatmalıyız ki, neyi kastettiğimizi bilsinler, kendilerine savunma kodları oluştursunlar. Yoksa, ne okullardaki akran zorbalığından, ne de çevrelerindeki sözsüz şiddetten kendilerini koruyabilirler. Keşke kötüler hep masallarda olsaydı, onları hemencecik yenebilseydik. Ama hayır işte, çocuklar da mücadele ede ede yol alacak, çaresiz!

Gönül Çelen

MÜRENN BEYKAN
murenbeykan@gmail.com

